

تاریخچه شهر گز

ایران-استان اصفهان : شهری است در بخش مرکزی شهرستان **شاهین‌شهر و میمه** **گز برخواستار**

این شهر به فاصله ۱۸ کیلومتری شمال اصفهان و شهر تاریخی گز در دشت نسبتاً مسطحی قرار گرفته که فاقد عوارض طبیعی است تهران واقع شده است. از نظر تقسیمات کشوری از توابع شهرستان «شاهین‌شهر و میمه» از استان – کنار اتوبان جدید اصفهان اصفهان محسوب می‌گردد. طول شرقی شهر گز از نصف‌النهار گرینویچ ۵۱ درجه و ۳۹ دقیقه و ۴۰ ثانیه و عرض شمالی آن از خط استوا ۳۲ درجه و ۳۸ دقیقه و ۳۰ ثانیه است. ارتفاع آن نسبت به سطح دریا در حدود ۱۶۵۰۰ متر و جمعیت آن طبق سرشماری سال ۱۳۹۰، برابر با ۲۱۰۹۹۱ هزار نفر (۶۶۷۱۰ خانوار) می‌باشد

آب و هوا

از نظر آب و هوایی دارای آب و هوای نیمه‌صحرائی و از لحاظ اقلیم‌شناسی جزء اقلیم نیمه‌بیابانی خفیف به شمار می‌رود. بارندگی آن کمتر از شهر اصفهان و تبخیر آن زیادتر است. خاک‌های منطقه عموماً از جنس رس با چسبندگی نسبتاً زیاد با کمی شن و ماسه است.

پیشینه تاریخی

قدمت و کهن‌سالی گز به بیش از دوهزار سال پیش می‌رسد. بافت این شهر قدیمی بوده و به صورت سنتی بنا گردیده است ولی در سال‌های اخیر تغییراتی یافته و سبک جدید معماری در آن متداول شده است. حمدلله مستوفی در کتاب نزهةالقلوب می‌نویسد: «بهمن بن اسفندیار در این ده آتشکده‌ای ساخته است.» این آتشکده گویا بعد از حمله اعراب به ایران و نفوذ اسلام در این شهر به مسجد تبدیل شده است

گزبرخواستار با دارا بودن تپه باستانی نماز باقی‌مانده از دوران اشکانیان، قدیمی‌ترین سند باستان‌شناسی و گور خمره را در خود دارد

گویش و زبان محلی

گویش و زبان گزبرخواستار گویش گزی، فرس قدیم به‌صورت قسمتی از زبان‌های چهارگانه پهلوی یا پهلوی (شهری)، ولایتی (روستایی)، بتری (بریده و کوتاه) و دری که مربوط به بیان و دشت و دره و صحرا بوده است. این گویش به تدریج از قرن یازدهم هجری به بعد تحت تأثیر زبان و خط فارسی قرار گرفته و تغییر یافته است ولی در حال حاضر، گویش مزبور یک گویش قدیمی و اصیل ایرانی محسوب می‌گردد و از نظر کتابت بدون خط و از الفبای فارسی و عربی و اعراب آنها استفاده می‌نموده و می‌کند و به

علت تشابهاتی که در بعضی واژه‌ها با گویش زبان آلمانی و بعضی نواحی اروپا و حتی یونان داشته است، مورد تحقیق و بررسی (م) قرار گرفته است. به طوری که نامبرده، هنگامی (۱۹۰۶-۱۹۸۹) «ویلهلم آیلرس» متخصصین و فرهنگ شناسان آلمانی نظیر که در موسسه باستان‌شناسی آلمان در اصفهان بود (۱۳۲۰-۱۳۱۵ هـ ش) و سپس در دهه ۱۳۴۰ خورشیدی به ضبط گویش گزی همت گماشت. وی حاصل این گردآوری را با کمک اولریش شاپکا در دو جلد نفیس در آلمان و با عنوان «Westiranische Mundarten aus der Sammlung Wilhelm Eilers» (گویش‌های ایران باختری از گردایه‌های) منتشر کرد. ویلهلم آیلرس) منتشر کرد

بناهای تاریخی

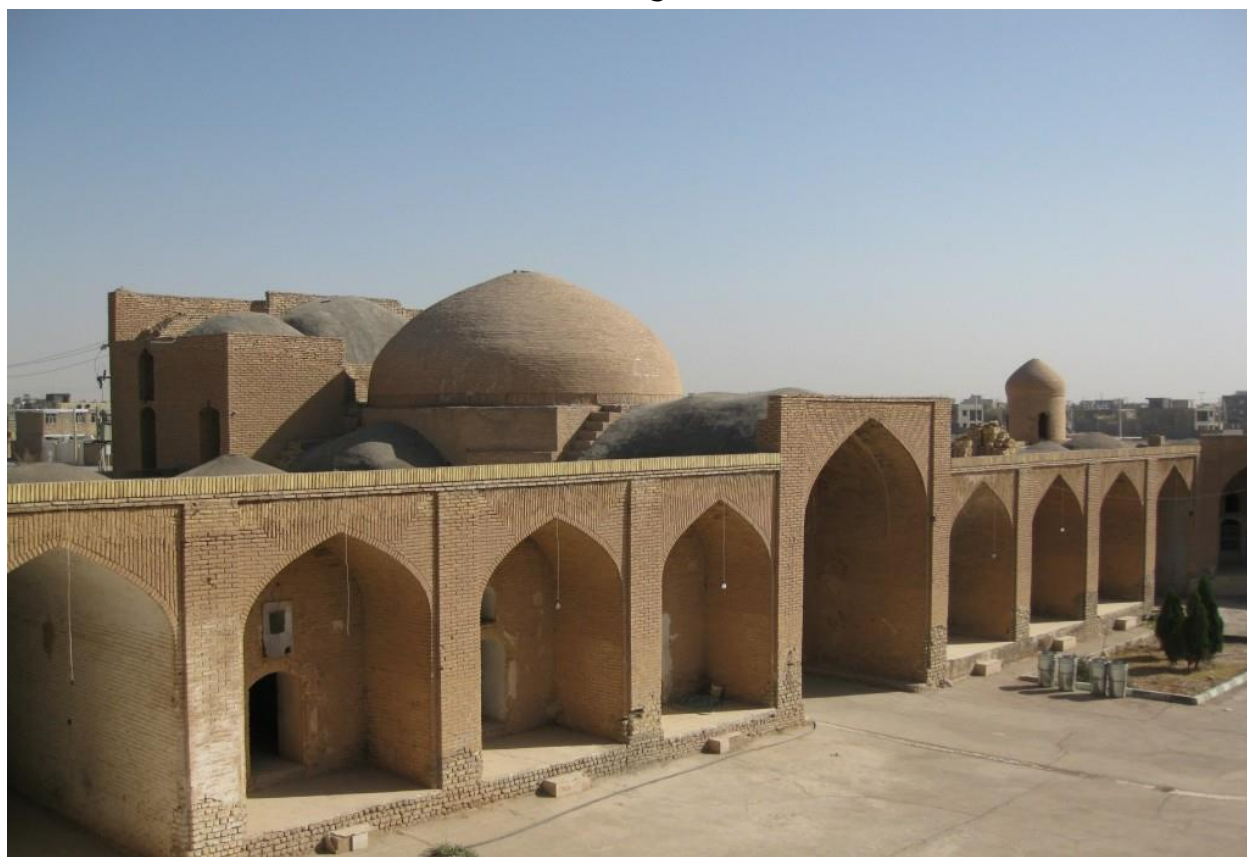
مسجدجامع گز

مسجد جامع گز یک مسجد کوچک چهار ایوانی از دوره سلاجقه است (قرن ششم) که در دوره‌های بعد خرابی‌هایی به آن وارد آمده و دوباره تجدید ساختمان شده، با این همه، مقدار زیادی از مشخصات سلجوقی خود را حفظ کرده است. ایوان‌های شمالی، جنوبی، شرقی و غربی در این مسجد، دو به دو قرینه هم هستند و صحن آن به شکل مربع و طول و عرض آن در حدود ۱۲ متر آثار قابل ملاحظه سلجوقی این مسجد در ایوان غربی آن است و دو راهروی فعلی مسجد در طرفین این ایوان قرار دارند. در می‌باشد هر یک از اضلاع شمالی و جنوبی، ایوانی در مدخل به ارتفاع تقریبی دو متر و نیم قرار دارد

کاروانسرای عباسی

یکی از نمونه‌های جالب کاروانسراهای دوره شاه عباس اول که در سر راه اصفهان به شمال ساخته شده، کاروانسرای گز است. طول این کاروانسرای تاریخی در قسمت خارج آن از مشرق به مغرب ۹۶ متر و عرض آن از شمال به جنوب ۸۳ متر و در داخل کاروانسرا طول صحن آن از مشرق به مغرب ۴۰ متر است. در چهار گوشه کاروانسرا چهار ارتفاع سردر باشکوه کاروانسرای برج دیگری بنا شده که منظره آن از دور هم نمایان است و برای دیده‌بانی به کار می‌رفته است. گز یازده متر است و نمای خارجی آن شامل ایوان‌های فوقانی و تحتانی با جرزها و پشت‌بغل‌های کاشی‌کاری از نوع معقلی می‌باشد. قسمت فوقانی سردر ورودی کاروانسرا نیز تزئینات جالبی از نوع کاشی‌کاری معقلی دارد.

موزه مردم شناسی برخوار

اولین موزه خصوصی مردم شناسی ایران با محور شناخت دشت برخوار به همت آقای مجید فروتن در فرهنگسرای ادیب برومند قطعه شیء شامل اشیا و سفال‌های اشکانی و ساسانی، آلات زندگی مردم، نسخ و تأسیس گردیده است. این مجموعه حاوی ۱۰۰۰ کتب، آهن‌آلات و قفل و یراق و ... می‌باشد.

مسجد آقا محمود

یکی از آثار آجری و قدیمی گز، مسجد مستطیلی شکل و کوچک آقامحمود به عرض تقریبی ۱۰ متر و طول ۱۲ متر بوده که در محل مدخل ورودی بازار قدیمی تخریب شده گز بنا گردیده و به نظر می‌رسد آن هم از آثار معماری اواخر حکومت صفویه باشد. که توسط شخصی به نام آقامحمود بنا شده است.

بقعه متبرکه امامزاده شاه نعمت‌اله و قبرستان سادات

یکی از قدیمی‌ترین و معتبرترین و مستندترین بناهای تاریخی دوران صفویه و مقابر متبرکه گز و منطقه برخوار است که بیش از ۵۰۰ سال قدمت دارد و از سال‌های ربع اول قرن دهم هجری (بعد از سال‌های ۹۱۷ هجری قمری) از زمان شاه اسماعیل صفوی بر جای مانده است.

بنیاد فرهنگی و فرهنگسرای ادیب برومند

به منظور ایفای خدمتی ویژه برای زادگاه ایشان بنیاد در سال ۱۳۸۰ به همت شاعر ملی ایران ادیب برومند فرهنگسرای ادیب برومند شد. این فرهنگسرا به صلاحدید هیئت امنای این بنیاد و شورای شهر، فرهنگسرای ادیب برومند نامیده شده است. محل فرهنگسرا بنایی کهن، با قدمت حدود ۱۳۰ سال و به مساحت ۳۴۰۰ متر مربع می‌باشد. در قسمت شمالی زمین یک تالار مزین به گچ بری و شاه‌نشینی با دو پستو و در دو سوی آن دو طاق هم‌قواره و پیوسته به هم وجود دارد. در قسمت شرقی یک حوض‌خانهٔ بزرگ و یک آبدارخانهٔ کوچک و در قسمت غربی یک اتاق بزرگ با دو اتاق کوچک‌تر واقع شده است. افزون بر این در ضلع غربی یک راهرو به یک زیرزمین منتهی می‌گردد که هم‌اکنون موزهٔ مردم‌شناسی برخوار در آن‌جا مستقر شده است. در حیاط این عمارت، حوضی آبی رنگ و دورسنگی در میان ساختمان و روبروی سالن ساخته شده و آب آن در جویباری به رنگ آبی پله پله با داشتن فواره‌های متعدد به سوی جنوب جاری می‌شود. این بنا در واقع بخشی از عمارت ساخته شده در عهد قاجار توسط حاج محمدعلی خان کلاتر، فرزند علی‌اکبر بیگ والی منطقه از عهد فتحعلی شاه قاجار بوده که شامل ۳ بخش بیرونی (فرهنگسرای کنونی)، اندرونی و کاروانسرا (مجموعاً حدود ۱۰ هزار متر مربع) بوده است. فرهنگسرای گز برخوار یکی از خانه‌های تاریخی برومند در گز برخوار

متعلق به آقای حیدرعلی خان برومند بود و در حال حاضر "فرهنگسرای ادیب برومند" نام گرفته است. در سالتی از این بنای تاریخی، به همت و علاقه و تلاش پیگیر آقای مجید فروتن، موزه مردم شناسی گز برخوار دایر گردیده که موجب دلگرمی، امید و سپاس همه دوستداران میراث فرهنگ و هنر ایران زمین است

کشاورزی

کشاورزی شهر گز در گذشته معروف بوده است. وجود قنوات متعدد در منطقه حاکی از سابقه طولانی و پرکار مردم در امر کشاورزی است. لیکن به واسطه خشکسالی های متوالی و حفر چاه های عمیق در منطقه که به مبدأ قنوات نزدیک بوده و نیز به واسطه عدم نگهداری و لایروبی بموقع، قنوات این شهر دچار کم آبی و رکود کشاورزی و از بین رفتن باغات و در نتیجه روی آوردن کشاورزان به شهرها و تغییر شغل آنها راسبب شده است. محصولات عمده کشاورزی آن که به طور مختصر تولید می شود غلات، چغندر قند، بویژه خربزه می باشد. از محصولات سر درختی می توان به پرورش درختانی نظیر پسته و انگور اشاره شامل نمود.

صنعت به علت وجود خاک رس مرغوب و کوره های آجرپزی در این منطقه، شهر گز برخوار تبدیل به یکی از قطب های صنعت تولید آجر ایران شده است

درآمد و کسب و کار

عموماً از طریق شغل آزاد کسب درآمد می کنند